

Voordelen voor de rij scholen

CBR

23 mei 2025

Inleiding

Op 28 november 2024 heeft de minister van Infrastructuur en Waterstaat tijdens het commissiedebat CBR toegezegd om voor de zomer een voorstel naar de Kamer te sturen over hoe de kwaliteit van de rijsscholen met een laag slagingspercentage verbeterd kan worden.¹ Daarnaast werd tijdens het debat ook de vraag gesteld of en hoe de kamer goed presterende rijsscholen tegemoet kan komen vanwege het tijdelijk niet aanbieden van de tussentijdse toets (TTT).

In dit document staan een viertal concrete voorstellen om rijsscholen te belonen op basis van kwaliteit. Hiermee worden tegelijkertijd rijsscholen met een lager slagingspercentage aangemoedigd om hun kwaliteit te verbeteren. De maatregelen belonen rijsscholen op verschillende manieren: voordelen bij reserveren, een betere aansluiting op de eigen bedrijfsvoering, financieel en op het gebied van reputatie in de markt. Daarbij richten de maatregelen zich met name op het personenrijbewijs (B) en andere particuliere producten: aanhanger (BE), motor (A) en bromfiets (AM).

Deze maatregelen zijn:

1. Eerder toegang tot initiële examencapaciteit voor beter presterende rijsscholen
2. Kwaliteitskeurmerk 'gouden rijsschool'
3. 50 euro terug bij slagen in één keer
4. Uitbreiding quotum vrij op naam voor zeer goed presterende rijsscholen

Het CBR reikt hiermee enkele mogelijkheden aan. Er zal nader moeten worden gezien in hoeverre dit ook tegemoetkomt aan de wensen vanuit de rijsschoolbranche. Als rijsscholen bepaalde maatregelen niet als een voordeel ervaren, dan is het niet opportuun om deze in te voeren.

Bij de beschrijving van alle maatregelen wordt ingegaan op (IT-technische) uitvoerbaarheid, eventuele financiële gevolgen en juridische afwegingen.

¹ 2024A06683: Voor de zomer stuurt de minister van IenW een voorstel naar de Kamer over hoe de kwaliteit van de rijsscholen met een laag slagingspercentage (30% of lager) kan worden verbeterd, waarbij de optie van het invoeren van een kwaliteitskeurmerk wordt meegenomen

1. Eerder toegang tot initiële examencapaciteit voor beter presterende rijscholen

Op dit moment is de capaciteit die door het CBR wordt ingezet voor particuliere producten direct voor alle rijscholen zichtbaar en te reserveren. Een mogelijkheid is om nieuwe examencapaciteit die wordt ingezet in eerste instantie (een of enkele weken) enkel toegankelijk te maken voor beter presterende rijscholen, bijvoorbeeld met een slagingspercentage hoger dan 40% (of elk ander percentage). Vervolgens wordt deze capaciteit pas zichtbaar voor andere rijscholen (de rest) nadat een bepaalde termijn is verstreken. Dit kan het CBR voor alle particuliere producten doen, maar ook voor een beperkte groep producten.

Deze maatregel kan eventueel ook worden ingezet voor een beperkt deel van de capaciteit. In dat geval bijvoorbeeld op de populaire tijdstippen; het 3^e en 4^e examen.

1.1 Uitvoerbaarheid

Het reserveringssysteem bepaalt met behulp van de informatie die ook in de rijschoolzoeker staat welke rijscholen in aanmerking komen voor de maatregel. De rijschoolzoeker wordt elk kwartaal bijgewerkt. Het systeem kan nu al worden ingesteld om vanaf een bepaald tijdstip op de dag capaciteit onder voorwaarden alleen beschikbaar te stellen aan rijscholen die aan deze voorwaarden voldoen (zoals nu het geval is met examencapaciteit op zaterdag die in eerste instantie alleen wordt aangeboden aan rijscholen met een slagingspercentage boven 40%). Dit wordt dan uitgebreid naar alle examenmomenten. Er zal wel een vrijvaltermijn moeten worden ingesteld, vanaf wanneer de overige rijscholen die niet aan de voorwaarden voldoen ook de capaciteit kunnen reserveren. Een dergelijke maatregel zal een aanzienlijke impact hebben op de processen van het CBR met betrekking tot het inzetten van capaciteit. Aangezien het hier alle capaciteit betreft is een vrijvaltermijn noodzakelijk, omdat rijscholen die niet voldoen aan het voorwaardelijke slagingspercentage anders helemaal geen examens meer kunnen reserveren.

Indien gekozen wordt om een dergelijke maatregel alleen in te zetten voor bijvoorbeeld het 3^e en 4e examen geldt dat zowel voor de voorwaarde om enkel deze capaciteit voor een beperkte groep beschikbaar te stellen als een vrijvaltermijn technische wijzigingen in het systeem vereist zijn.²

1.2 Juridische afwegingen

Het CBR heeft de wettelijk taak om het reserveringssysteem te beheren, maar géén bevoegdheid om de kwaliteit van rijscholen te reguleren. Slechts onder bijzondere omstandigheden, zoals momenteel de relatief lange reserveringstermijnen, mag het CBR herstelmaatregelen nemen die tijdelijk van aard zijn. De maatregel moet echter wel voldoen aan de algemene beginselen van behoorlijk bestuur. Dit houdt onder andere in dat de maatregel moet bijdragen aan het herstel van het systeem, de maatregel noodzakelijk en geschikt dient te zijn en de maatregel niet onevenredig mag uitpakken voor de andere rijscholen. Voor het structureel invoeren van deze maatregel ontbreekt een afdoende juridische basis.³

1.3 Advies CBR

Het CBR ziet veel potentie in deze maatregel en zou deze graag invoeren. De maatregel geeft het CBR de mogelijkheid om op grote schaal beter presterende rijscholen te belonen. De maatregel is algemeen van aard en bevat heldere kaders. Afhankelijk van de hoogte van het gekozen slagingspercentage kan ervoor gekozen worden om deze maatregel op een groot of klein aantal rijscholen van toepassing te laten zijn. Voor een nadere uitwerking gaat het CBR graag in gesprek

² Aangezien het systeem nu al kan worden ingezet vanaf een bepaald tijdstip, is het mogelijk om bijvoorbeeld het 8e en 9e examen op kortere termijn in te voeren. Maar de ervaring is dat deze examentijdstippen over het algemeen minder populair zijn, en om te voorkomen dat capaciteit onverkocht blijft zal ook hier een vrijvaltermijn nodig zijn.

³ Het CBR doet dit al wel voor examens op zaterdag. Er is echter sprake van een bijzondere omstandigheid (relatief lange reserveringstermijnen), en het betreft extra capaciteit (overwerk) en geen 'basis'-capaciteit. Daarmee is deze maatregel noodzakelijk, geschikt en niet onevenredig. Buiten deze omstandigheden nemen van maatregelen gebaseerd op slagingspercentages vereist het creëren van een wettelijke bevoegdheid voor het CBR.

met de branche. Gezien de systeemtechnisch vereiste wijzigingen kost invoering tijd. Daarnaast is het voor een structurele invoering nodig dat er een wettelijke grondslag wordt gecreëerd om te mogen sturen op kwaliteit.

2. Kwaliteitskeurmerk 'gouden rijkschool'

Via de rijkschoolzoeker is het al mogelijk om zelf op zoek te gaan naar een goed presterende rijkschool. Het CBR kan met deze maatregel de uitstekend presterende rijkscholen extra in het zonnetje zetten. Als een rijkschool in het voorgaande jaar een slagingspercentage van 75% of hoger heeft behaald (of een ander gekozen percentage) krijgt deze van het CBR het predicaat 'gouden rijkschool'. De rijkschool kan deze kwalificatie inzetten voor marketingdoeleinden. Graag werken we dit idee nader uit met de branche. Gedacht wordt aan een gepersonaliseerd vignet (sticker) die op de lesauto geplakt kan worden. Dit kan vervolgens ook nog op de rijkschoolzoeker worden vermeld.

De maatregel kan nog verder worden uitgebreid, door ook rijkscholen met een percentage tussen bijvoorbeeld 65%-75% een bepaalde erkenning te geven (bijvoorbeeld zilver). Op deze manier worden niet alleen de hoogst presterende rijkscholen in het zonnetje gezet, maar ook de rijkscholen die daar net onder zitten. Ook dit idee vraagt om nadere uitwerking met de branche. Vraag is of van deze uitbreiding (met zilver) een stimulerende werking uitgaat, of dat juist behoefte is om een 'platinum' categorie toe te voegen (voor de excellent presterende rijkscholen met een slagingspercentage van 75% of hoger) en goud voor de categorie tussen 65%-75%. De wenselijkheid en verdere invulling van deze maatregel wil het CBR in gezamenlijkheid met de branche verder uitwerken.

2.1 Uitvoerbaarheid

Het is mogelijk om handmatig een lijst te genereren met rijkscholen die aan het criterium voldoen. Dit is dan over een vooraf vastgestelde periode (bijvoorbeeld november – november), met als voorwaarde een minimum aantal examens over die periode (bijvoorbeeld 15 examens) en een slagingspercentage van bijvoorbeeld 75%. Bij een percentage van 75% zullen circa 500 rijkscholen in aanmerking komen (gericht op categorie B). Vervolgens moet dit bekend gemaakt worden. Een belangrijke vraag daarbij is wel of rijkscholen dit als voordeel ervaren. Dat zal moeten worden nagegaan.

Het aanpassen van de rijkschoolzoeker om dit ook daar zichtbaar te maken kost enige tijd omdat hiervoor systeemtechnische aanpassingen vereist zijn. Andere praktische zaken, zoals het momentum waarop gemeten wordt en het onterecht adverteren met goud of platinum kwalificaties, dient nader met de branche besproken te worden.

2.2 Juridische afwegingen

Deze maatregel valt onder de civielrechtelijke bevoegdheden van het CBR. Ook komen alle rijkscholen hiervoor in aanmerking. De voorwaarden van deze maatregel zullen wel verder geconcretiseerd moeten worden.

2.3 Advies CBR

Nader overleg met de branche om wenselijkheid en verdere uitwerking te bespreken. Bij voldoende draagvlak zou dit op korte termijn kunnen worden ingevoerd (gedurende de tijdelijke afschaffing van de tussentijdse toets) en op termijn kan ook de rijkschoolzoeker worden uitgebreid met deze informatie.

3. 50 euro terug bij slagen in één keer

Een derde maatregel om beter presterende rijsscholen te belonen is door de rijsschool €50 (of een ander bedrag) terug te geven op het moment dat de kandidaat in één keer slaagt. Hiermee worden alle opleiders beloond voor kandidaten die bij hen in één keer slagen.

3.1 Uitvoerbaarheid

De rekeninggegevens van de rijsscholen waar het bedrag op teruggestort kan worden zijn bekend bij het CBR. Het automatisch terugstorten van een bedrag (op de rekening courant) nadat een kandidaat in één keer slaagt vraagt wel om systeemtechnische aanpassingen.

Het is technisch niet mogelijk om, in plaats van de rijsschool, de kandidaat (een deel van) het geld te betalen als beloning. De gegevens van de kandidaat zijn vaak niet bekend, en het inregelen van deze betaling is te complex voor de uitvoerbaarheid. Het is aan de rijsschool om te bepalen of hij deze 50 euro wil doen toekomen aan de kandidaat. Voor de gehele maatregel geldt dat dit relatief complexe vraagstukken voor het financiële proces met zich meebrengt.

3.2 Financiële gevolgen

Het CBR is tariefgestuurd. De financiering van deze maatregel zal dus gevolgen hebben voor het tarief van het examen. Het initiële tarief zal hoger worden met de mogelijkheid dat een deel weer terugvloeit bij slagen in één keer. Onder de streep zal de maatregel budgetneutraal moeten zijn. Er zijn verschillende manieren waarop de maatregel gefinancierd kan worden. In de onderstaande tabel zijn de tariefwijzigingen opgenomen voor drie mogelijke scenario's.

Scenario	Verwachte kosten	Nieuwprijs (% prijsstijging)*
1. Kosten verdelen over het eerste <u>praktijkexamen en het herexamen.</u>	1 ^e B: +€ 12,50 B-her: +€ 12,50	1 ^e B: € 151,- (+9%) B-her: € 151,- (+9%) Bij slagen in één keer € 101 (-27%)
2. Kosten verdelen over alleen het eerste <u>praktijkexamen.</u>	1 ^e B: +€ 25,- B-her: +€ 0,-	1 ^e B: € 163,50 (+18%) B-her: 138,50,- (+0%) Bij slagen in één keer € 113,50 (-18%)
3. Kosten verdelen over alleen het <u>herexamen.</u>	1 ^e B: +€ 0,- B-her: +€ 25,-	1 ^e B: 138,50,- (+0%) B-her: € 163,50,- (+18%) Bij slagen in één keer € 88,50 (-36%)

*Op basis van tarief 2025: €138,50

In de bovenstaande tabel wordt uitgegaan van een 50/50 verdeling van het jaarlijks aantal B-examens (220.000 1e B examens en 220.000 B-her examens). Het aantal kandidaten dat in 1x slaagt is (bij een slagingspercentage van 50%) 110.000. Dat is ¼ deel van het totaal aantal B-examens, oftewel $\frac{1}{4} \times € 50,- = € 12,50$.

3.3 Juridische afwegingen

Deze maatregel kan gezien worden als een maatregel om het reserveringssysteem beter te laten functioneren (beheer). Daarmee valt de maatregel binnen de huidige bevoegdheden van het CBR. Er is op grond van de wet niks vastgelegd over de beloning voor geslaagde kandidaten. Ook komt elke rijsschool voor deze maatregel in aanmerking. Wel zal er een duidelijke procedure moeten worden opgesteld.

3.4 Advies CBR

Deze maatregel is uitvoerbaar, maar vraagt wel om een nadere impactanalyse op de financiële systemen van het CBR. Daarnaast kent het vaststellen van het tarief een formeel proces met inspraak van gebruikersraad en goedkeuring door de minister. Invoering is daarom naar alle waarschijnlijkheid op zijn vroegst pas mogelijk in (de loop van) 2026. Het financiële gevolg van de maatregel is dat de prijs voor het examen en/of herexamen zal stijgen. Ook kunnen er vraagtekens gezet worden bij de wenselijkheid van het gevolg dat het examen uiteindelijk voor de kandidaat duurder zal worden. Juridisch lijkt deze maatregel binnen de bevoegdheden van het CBR te vallen.

4. Quotum vrij op naam

In januari 2025 is de mogelijkheid om naamloos examens in te kopen voor auto met aanhanger (BE) en het motorexamen verkeersdeelneming (AVD) afgeschaft. Het naamloos inkopen betrof het reserveren van examenplekken zonder dat daar al een kandidaat voor was. Een aantal weken voor de examendatum moest de rijsschool een kandidaat plaatsen op de examenplek anders verviel de reservering. Hoewel de ervaring tot nu toe laat zien dat dit voor minder oneigenlijk gebruik van het reserveringssysteem zorgt en dit ook een gelijkere kans biedt aan alle rijsscholen om capaciteit te reserveren, geven rijsscholen aan dat zij behoefte hebben aan meer flexibiliteit dan de regels nu geven. Om efficiënt te plannen is er behoefte aan de mogelijkheid om examens te reserveren zonder dat hier direct een kandidaat aan verbonden moet worden. Het CBR is terughoudend met het eventueel herinvoeren van naamloze capaciteit (quotum) en wil voorkomen dat de eerder gesignaleerde problematiek van het oneigenlijk gebruik van examen capaciteit (bijvoorbeeld handel in examenplekken) weer terugkomt. Tegelijkertijd zou dit voor een beperkte groep zeer goed presterende opleiders een mogelijke belonende maatregel kunnen zijn. Dit voorkomt oneigenlijk gebruik op grote schaal, maar biedt rijsscholen die laten zien dat zij kwalitatief goede diensten leveren, meer flexibiliteit.

4.1 Uitvoerbaarheid

De mogelijkheid om 'vrij op naam' examens in te kopen bestond al, dus dat is eenvoudig weer in te voeren. Dit zal wel gekoppeld moeten worden aan slagingspercentages. Dit vereist systeemtechnische wijzigingen.

De hoogte van het vereiste slagingspercentage om in aanmerking te komen zal per categorie verschillen (slagingspercentage motor is momenteel gemiddeld 75%, auto met aanhanger 77%). Dit zou in eerste instantie kunnen gaan gelden voor het product BE en AVD. In de toekomst zou dit met andere producten kunnen worden uitgebreid. Gezien de gemiddelde duur van een B-opleiding (aanzienlijk langer dan overige particuliere producten) is een quotum hier niet gewenst en ook al lange tijd niet meer van toepassing. Ook zal er nog rekening gehouden moeten worden met de verschillen in bedrijfsvoering tussen grote en kleine rijsscholen.

4.2 Juridische afwegingen

Voor deze maatregel gelden dezelfde opmerkingen als bij maatregel 1. Het CBR heeft geen wettelijke bevoegdheid om de kwaliteit van de rijsscholen te reguleren, waardoor onderscheid maken in de slagingspercentages van rijsscholen ook bij deze maatregel niet onder de bevoegdheid valt van het CBR. Voor het structureel invoeren van deze maatregel ontbreekt op dit moment een afdoende juridische basis.

4.3 Advies CBR

Het invoeren van een quotum dat gekoppeld is aan het slagingspercentage kan niet op korte termijn worden ingevoerd. Daarnaast blijft het CBR terughoudend voor herinvoering van deze mogelijkheid, gegeven het risico op oneigenlijk gebruik van het reserveringssysteem. Tot slot heeft het CBR momenteel niet de wettelijke bevoegdheid om te sturen op kwaliteit wat het structureel invoeren van deze maatregel in de weg staat.